

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפאכע באקציע וואסווא פלאנץ

גליון מס' 679

פרשת שמות

כ"א טבת התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"ג שאול בן סלביה ע"ה | לע"ג שלמה יחיאל בן שבה ע"ה | לע"ג יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"ג שמעון בן חביבה ע"ה | לע"ג רחל שנהיה בת מנורה ע"ה

לע"ג מרן רשכבה"ג שמריהו יוסף חיים בן פעשא מרים זצוק"ל ומרן ראש הישיבה הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

סיפר מרן זצ"ל: "כאשר ביקרתי בחודש טבת תשל"ח בספרד לפי הזמנת קהילת ישראל שם, נפגשתי עם מלך ספרד חואן קרלוס, וקבל אותנו בכבוד גדול. ונשאלתי מהמלך האם יש הבדל בתורת ישראל בין האשכנזים לספרדים?

השבת, שבעיקר דיני התורה אין הבדל כלל בין אשכנזים לספרדים, כי תורה אחת ומשפט אחד לכולנו. ורק בדברים שאינם מעיקרי היהדות יש הבדלים.

ושאל – כמה ספרדים יש במדינת ישראל?

עניתי לו: שכמחצית האוכלוסיה בישראל הנם ספרדים, הכוללים בתוכם עדות המזרח יוצאי מדינת בבל, מצרים, מרוקו, וסוריה ותימן, שכולם נמנים על הספרדים. שאל המלך, ומדוע נקראים כל עדות המזרח ספרדים? השבתי לו כי כל המנהגים בענייני הלכה מיוסדים על פי דעתו של הרמב"ם הספרדי, בספרו 'היד החזקה', שהוא הפוסק הגדול של כל עדות המזרח במשפטיו ובחקותיו, ולאורו הולכים כולם, ואומתינו אומה בתורתה, לפיכך נקראים כולם ספרדים. וייטב הדבר בעיני המלך הספרדי, וראה זאת כמחמאה וכבוד למדינת ספרד, שממנה האיר זורח הרמב"ם הפוסק לכל עדות המזרח". עכ"ל.

שליה ציבור

מדברי מרן שליט"א גבי הנהגה לשליח ציבור, וזה לשונו הטהור: צריך שהשליח צבור יהיה לו קול נעים, 'אשרי המדבר על אוזן שומעת', ולא על אוזן טרשא חרשת וטיפשה, אם לא מבינים, אז מה יהנו, מה ינגן להם. זה שאמרנו, אם החזן מתכוין לשם שמים והקהל מרוצים, תבוא עליהם ברכה. ואם לא - 'ויאמר לקוצרים ה' עמכם', יקצר כמה שאפשר. 'הזורעים בדמעה ברינה יקצורו', יקצר מעט ולא יאריך הרבה במנגינות כדי שגם הקהל יהיו מרוצים. הכל לפי רוח הקהל, 'אל אשר הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתם', ועל ידי כך תהיה תפילתו מקובלת ברצון, והעיקר שתהיה כוונתו לשם שמים. אבל אם כוונתו שיפארו אותו, שיאמרו זה חזן אומן בקי, הרי זה חס ושלום שנאוי לקב"ה, שנאמר 'נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה'.

וצריך גם כן 'הראיני את מראייך השמיעיני את קולך', שיהיו מראוי טובים, ירא שמים ומעשיו טובים, כי לא המדרש עיקר אלא המעשה.

אבל אם בקולו יתן קול עוז, ומעשיו אינם טובים, חבל, האדם הזה טורפים תפילתו בפניו. עכ"ל הטהור.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

הבה ונשיכיל להודות על הכל

בחומש שמות מתחילים אנו לקרוא את פרשת גלות מצרים, השיעבוד בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, ואת הגאולה המופלאה שבאה בעקבותיה, באותות ובמופתים, ביד חזקה ובזרוע נטויה. והשאלה המתעוררת היא: מדוע?

מדוע, לפני שהקדוש ברוך הוא לקחנו לו לעם, לפני שנתן לנו את תורתו והנחילנו את ארץ ישראל, הצריך אותנו לעבור דרך כור הברזל במצרים, בית העבדים הנורא? האם לא היה טבעי יותר ונינוח יותר, אילו היו בני ישראל נשארים בארץ ישראל, מתרבים בה, מקבלים את התורה ויורשים את ארצם מבלי לצאת ממנה?

לרבינו ה"בן איש חי" זצ"ל יש לכך תשובה בדרך משל, והתשובה נכונה כל כך גם לנו, ולדורנו!

משל לעשיר, שגידל בביתו יתום, מקטנותו ועד לימי בחרותו. מפיתו אכל ובביתו התגורר, ונחשב כאחד מבני המשפחה האמידה.

יום אחד ישב העשיר ואכל בחברת רעייתו, ובא לפניו עני לבקש נדבה. חשב לקבל חמישה שקלים, אולי עשרה. הושיט העשיר ידו לכיסו, והוציא שטר בן מאה שקלים. היה לבו טוב עליו, ובפרץ נדיבות העניק אותו לעני. התפעל העני מן המתנה הנדיבה והחל להודות ולהלל את העשיר, בירך אותו ברכות עד בלי די. גם בצאתו מן הבית לא פסק לברך, ואף בלכתו ברחוב נשמעו ברכותיו עד לבית העשיר.

אמרה אשת העשיר לבעלה: 'ראה נא כמה ברכות עבור מאה שקלים. ויתום זה שאנו מגדלים, כבר הוצאנו עליו אלפי שקלים - ומעולם לא שמעתי מפיו מלות ברכה ושבח!' חייך העשיר ואמר: 'המתני מעט, ותקבלי תשובה לשאלתך'. קרא לאותו יתום, ואמר לו: 'שמעני. כל עוד היית ילד רך בשנים, גידלנו אותך בביתנו וכל מחסורך היה עלינו. עתה גדלת והיית לאיש, יכול אתה להרויח את לחמך בעצמך. צא איפוא מביתי, ודאג לעצמך!' הרה הנער: 'עכשיו?!' והעשיר אישר: 'עכשיו, מיד!'

נכון הבחור, ולא מצא מילים. קד קידה ויצא אל הרחוב. כסף לא היה לו, לא אוכל ולא מקום לינה. ישן בקרן רחוב, קם בבגדים קמוטים, ורעב ללחם. באין ברירה השכיר עצמו לסחוב סלים לעקריות בית שערכו קניות בשוק, וקיבל בשכרו שיירי ירקות. אין לקנא במצבו, ואפשר לשער את דכאונו.

ביום השלישי מצאו אחד ממשרתי העשיר, ואמר לו: 'אדוני קורא לך'.

התייצב הנער בפני העשיר, שהתבונן בפניו הנפולים ובגדיו הקמוטים ואמר: 'רואה אני שהדבר קשה עליך! תוכל לשוב ולהתגורר בביתנו כמקודם'. ומיד הורה לערוך את השולחן. ישב הבחור אל הארוחה הראשונה לאחר שלושה ימים. בכל כך שהכניס לפיו הודה ושיבח את בעל הבית מטיבו, ובין מנה ומנה לא פסק להלל ולפאר את העשיר.

גחן העשיר ולחש לאשתו: 'הרי לך תשובה לשאלה ששאלת... אין אדם מכיר טובה על דבר שנראה לו טבעי ומובן מאליו. אותו עני קיבל נדבה שלא חלם עליה - הודה עד בלי די. יתום זה רגיל היה לאכול על שולחננו, ולא חשב כלל שיש כאן טובה וחסד. רק כאשר ראה שיתכן גם אחרת, ושאינן חייבים לו דבר, מבין הוא עד כמה חייב הוא להכיר טובה!...'

כך - אמר רבינו ה"בן איש חי" - אילו היו בני ישראל נשארים בארצם, היו מקבלים את כל הטובות בטבעיות ובאדישות. מה עשה הקדוש ברוך הוא, הוריד למצרים, לבית עבדים, ונוכחו לדעת שמצד עצמם אין להם כלום. ואז, כאשר נגאלו - 'שירה חדשה שיבחו גאולים', בהכירם לדעת שהכל חסד וחנינה, ועל הכל יש להודות ולהלל!

זהו שאמרו שארץ ישראל מתנה טובה היא, ולא ניתנה אלא על ידי יסורים. כדי שנדע להעריכה כערכה ולהודות על נתינתה!

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

"וכאשר יענו אותנו כן ירבה וכן יפרוץ" (א, יב).

רבים שואלים - אמר המגיד מדובנא - מדוע זה עם ישראל מעטים בעולם ואילו הגויים כה רבים?

אין זאת - אמר המגיד - אלא מפני מעלתם של ישראל. ממש כשם שאבנים טובות ומרגליות אינן מצויות בשפע אלא מספרם מועט מאד, לעומת עצים ואבנים שמספרם רב עד אין מספר. אמנם במציאות כמותם של היהלומים מועטת אולם שוויו של יהלום אחד עולה ומגיע לאלפי עצים.

כך גם מעלתם של בני ישראל הלומדים תורה ומקיימים מצוות לעומת מעלת שאר הגויים. "שויו" של יהודי האחד המקיים מצוה עולה על אלפי גויים.

אמנם - אמר המגיד - כאשר בני ישראל היו במצרים, לא נתנו להם המצרים לעסוק בתורה ולקיים מצוות משום כך, כדי לשמור על היחס שבין עם ישראל ואומות העולם, התרבו בני ישראל למעלה מדרך הטבע.

זהו מה שנאמר בפסוק: "וכאשר יענו אותנו ולא נתנו לעם ישראל לשמור תורה ומצוות - כן ירבה וכן יפרוץ", כדי להשלים את היחס שבין ישראל ובין העמים.

"וימרו את חיהם בעבדה קשה בחומר ובלבנים וכו' אשר

עבדו בהם בפרך" (א, יד).

על הפסוק "לכו לסבלותיכם" מפרש רש"י: לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתיכם. אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היתה על שבטו של לוי, וראיה לכך שהרי משה ואהרן יוצאים ובאים שלא ברשות.

וכן מצינו במדרש (שמות רבה פרשה ה'): אמר רבי יהושע בן לוי: שבטו של לוי פנוי היה מעבודת פרך.

יש להבין - שאל המגיד הירושלמי הנודע רבי שלום שבדרון - הרי סבת הירידה למצרים היתה בגלל מה שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו בברית בין הבתרים: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה", ואם כן מדוע בני לוי לא עונו ועבדו בעבודת פרך? מפני מה יצאו הם מן הכלל?

אלא - תירץ רבי שלום - על הפסוק: "וימרו את חיהם בעבדה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך" כתוב בוזהר (בראשית דף כ"ז עמוד א'): "וימרו את חיהם בעבדה קשה בקושיה", "בחומר" בקל וחומר, "ובלבנים" בליבון הלכות, "ובכל עבודה בשדה" זאת הברייתא, "את כל עבודתם", זאת משנה.

נמצאנו למדים - אמר רבי שלום - שהקדוש ברוך הוא גזר על בני ישראל עבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, אולם לא הסביר איזו עבודה קשה, איזה חומר, איזה לבנים, איזו עבודת שדה...

בני לוי אמרו בחכמה: מדוע שנעבוד עבודת פרך עבור פרעה, הבה ונעמול בתורה. נעבוד עבודה קשה - בקושיה טובה שנשאל, נלבן הלכות ונלמד קל וחומר ברייתות ומשניות!

נמצא אם כן שבני לוי גם הם עבדו בפרך אלא שהשכילו לעשות זאת בעמלה של תורה ולא בטיט ובלבנים...

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

"ויאמן העם וישמעו"

אחד היסודות הנלמדים, שעם שאיפה אמיתית להשתנות, ניתן לגרום להפוך גדול ולישועה!

בני ישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה, ואילו היו מתמהמהים עוד, היו עלולים להידרדר ח"ו גם לשער החמישים. רגע לפני ששקעו בשאול, חזקו ליבם באמונה בה', דבקו בו ונצלו.

אם מכוננית מידרדרת לכיוון התהום, היא תתרוסק, אבל אם מסובבים - אפילו ברגע האחרון - את ההגה, משנה המכוננית כיוון, ומתרחקת מהסכנה הגדולה. יושבי המכוננית ניצלו באותו רגע, על אף שהם מצויים עדיין סמוך לתחתית התהום, כי קעת הם בכיוון של עליה.

ישראל ניצלו מן הסכנה, ולא זו בלבד אלא שעשה להם הקב"ה ניסים ומופתים גדולים - היכה עשר מכות במצרים, קרע להם את הים, נתן להם את הבאר ואת המן, ועוד. אם נתבונן, נוכל לשאוב מכך עידוד גדול ושמחה. לפעמים אדם אומר: 'אני בדרגה כל כך יודה, כל כך הרבה דברים עשיתי לא בסדר. מה כבר יצא ממני?'

אומרים לו: "אם תשאף באמת ובתמים להשתנות, ותתפוס מצווה אחת או שתיים להתחיל להתחזק בהן ביותר - אתה הופך את המצב שלך מן הקצה אל הקצה!".

אפילו קבלה אחת קטנה - כוחה גדול מאד.

בשכונת 'אור החיים' בבני ברק מתגורר יהודי ושמו ר' חיים רייזמן. אביו לימד את כל הילדים והנכדים שלו את אגרת הרמב"ן בעל פה. מדוע ולמה?

משום מעשה שהיה, וכך היה: האב חי בהונגריה בתקופת מלחמת העולם השנייה. הקצינים ההונגרים הגו רעיון 'מבריק' - מאחר שהם פחדו להתקדם בשדות מוקשים, לקחו להם יהודים כדי 'לבדוק' את השטח. הקצין ההונגרי היה נותן פקודה - 'קדימה, צעד!', והיה מחכה מאחור. אם היה מוקש בדרך, היהודי היה נהרג. אם היהודי לא נהרג, ידע ההונגרי שניתן לצעוד באותו מסלול בבטחה.

אביו של הרב רייזמן היה צמוד לקצין הונגרי, ונחשף שוב ושוב לסכנות החמורות. מקובל, שאדם שאומר את אגרת הרמב"ן - כל אותו יום שאמרה, לא יהיה לו שום נזק. האב שינן את אגרת הרמב"ן בעל פה בכל יום, ועבר את כל שדות המוקשים בשלום.

פעם אחת ישבו כל הקצינים ההונגרים במסיבה ושתו לשכרה. לפתע התקבלה הודעה, שעליהם למהר לשטח מסויים. לא היה לקצין זמן לקרוא ליהודי שילך לפניו. הקצין ההונגרי רץ ראשון, עלה על מוקש, ונהרג.

אביו של הרב רייזמן קיבל עליו קבלה אחת קטנה, לא מצווה מדאורייתא ואפילו לא מדרבנן. הוא רק התחזק בדבר אחד, וניצל!

כאשר אדם מתחזק באמונה ומתחיל להיטיב את דרכו, הקב"ה שולח לו סייעתא דשמיא גדולה.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

התחיבות (ב)

עד לפני שישים שנה היו אולי אחד מעיר ושניים ממשפחה

שזכו לסיים את הש"ס. מי היה מאמין אז שייגיע זמן בדור חלש כשלנו ועשרות אלפי יהודים ואפילו ואולי בעיקר אותם הטרוידים על המחיה ועל הכלכלה יהיו אלו שיזכו לסיים את הש"ס! דבר שלפני שנת דור היה בגדר חלום! כשנתבונן נראה שזו תוצאה ישירה של כוח המחייב, יהודי הנמנה על לומדי ה'דף היומי' יודע שכול יום מחייב, ומחר יש כבר דף אחר ולא משנה אם עומדים היום בערב פסח או בערב יום כיפור, לפני חתונה או ח"ו לאחר לווייה, על 'דף היומי' לא מוותרים. אין ספק שבין רבבות הלומדים יש אלפים שלא האמינו שהם יהיו מסיימים כמו שהם לא האמינו איך יש תמיד זמן ביום הכי עמוס ללימוד הקבוע. וכך בכל תחום זכינו ודורינו התברך בעשרות ארגונים המעודדים את לימוד התורה בעשרות מסלולים שונים ומגוונים, כל יהודי הרוצה למצות את הפוטנציאל האלוקי הטמון בו חייב להשתלב באחת מהם ולהבין שרק על-ידי העול והחיוב יגיע לנועם והצלחה. כל אחד יכול להעיד שלו היו מתרימים אותו לדבר